

in dit nummer

EDITORIAAL

Een land voor de toekomst / 2

LIBERAS

**Een Antwerpse reder
als partijvoorzitter / 3**

BOEK VAN DE MAAND

**Annemie Neyts las het boek
van Brussels minister Sven
Gatz over meertaligheid / 4**

POMALEZING

**Pleidooi voor een culturele
verlichting / 9**

BUITENLAND

**Lukas De Vos ziet Hongarije
als de mol in de EU / 10**

OPINIE

**Herman Matthijs over
fiscaliteit en het gat
in de begroting / 12**

LVV-studiedag



Lokale politiek is de basis

Op zaterdag 26 maart 2022 knoopte het Liberaal Vlaams Verbond bij een aloude traditie aan: het organiseren van studiedagen. In het Provinciaal Administratief Centrum 'Het Zuid' in Gent verzamelden de LVV'ers om de lokale politiek tegen het licht te houden. Vaststelling: de lokale politiek is de basis van alles, en nog meer: blijkt dat op dat niveau het liberale vuur nog gloeiend heet is.

Het gemeentelijk niveau heeft en had immers heel wat belangrijke uitdagingen aan te pakken: de Covid vaccinatiecampagne, de op-

vang van Oekraïense vluchtelingen, de stil-aan onhoudbare pensioenbom, broodnodige investeringen in infrastructuur...

Tijdens een van de debatten werd duidelijk dat de pensioenproblematiek in de gemeenten bijzonder precair is. De jongste jaren zijn de pensioenuitgaven van de Vlaamse gemeenten sterk gestegen: gemiddeld 5,86% per jaar, terwijl de bijdrage uit het gemeentefonds met slechts 3,5% steeg.

Lees meer blz. 6, 7 en 8.



Een land voor de toekomst

De staatshervorming is misschien niet meteen een thema waar de bevolking wakker van ligt. De hoge energieprijzen, de oorlog in Oekraïne of het nog altijd circulerende coronavirus treffen de mensen veel meer dan discussies over de organisatie van de staat. Toch mag de staatskundige inrichting van ons land niet afgedaan worden als navelstaarderij. Een staat die efficiënt georganiseerd is, kan voor haar burgers ook beter bestuur garanderen.

De staatshervorming zal ongetwijfeld een belangrijk punt zijn in de programma's van de partijen voor de verkiezingen van 2024. De ene partij wil in dat jaar de grote communautaire big-bang organiseren, de andere ziet meer in de verfijning van wat reeds bestaat en de versterking van het federale, Belgische, niveau. Hoe dan ook is "staats-hervormen" een permanent evolutief gegeven in de politieke geschiedenis van ons land.

Om de volgende hervorming na 2024 voor te bereiden, is de federale regering alvast begonnen met een grootscheepse bevraging in de vorm van een online dialoogplatform van de burger die ten minste 16 jaar oud is. Staatshervormingen waren tot op heden na lange regeringsvormingen het resultaat van nachtelijke compromissen in Brusselse kastelen; dit keer wil de regering-De Croo ook wel eens weten wat u en ik van een nieuwe staatshervorming denken en hoe wij de toekomst van ons land zien. Dat op zich is al heel verdienstelijk.

Alles is helder en duidelijk te vinden op de website www.eenlandvoordetoekomst.be een initiatief dat gedragen wordt door drie leden van de federale regering, Annelies Verlinden, David Clarinval en Mathieu Michel. Het opzet is driedelig: de burgers informeren over de wens van de regering om de volgende staatshervorming grondig voor te bereiden en de staat te moderniseren; ervoor

"Als de politiek de burgers bevraging, moet men ook rekening houden met hun wensen."

zorgen dat de burger een beter inzicht krijgt in de werking van de overheid; de burger betrekken bij een volgende staatshervorming. De burgerbevraging "Een land voor de toekomst" moet de regering een inzicht geven van hoe de burger zijn land ziet, hoe er stappen vooruit kunnen gezet worden. Het burgerparticipatietraject moet volgens premier De Croo verbindend werken, burgers vertrouwen geven zodat ze zich meer betrokken voelen bij de democratie. Burgers verbinden in een moderne democratie, een "democratie 2.0".

Wie naar de website gaat, krijgt de kans om aan de online-bevraging mee te doen. Wie niet online kan, heeft de mogelijkheid om de bevraging op papier te ontvangen en te bellen naar het nummer 02/740.74.74. Op de website vindt men de bevraging aan de hand van zes thema's: wat is de rol van de burger?; hoe organiseren we ons land?; hoe moeten parlement en regering werken?; wat zijn onze grondrechten? wie doet wat?; hoe organiseren we de verkiezingen? Men kan de thema's afzonderlijk invullen, eentje vandaag, morgen of later. Wie de thema's niet zo best begrijpt, krijgt wat uitleg. De website is heel visueel en pedagogisch opgebouwd. Natuurlijk is dé vraag: wat gaat de overheid met de resultaten van deze bevraging aanvangen? Zal zij er in haar beleid en het uittekenen van een volgende staatshervorming rekening mee houden? Experts in de burgerparticipatie, zoals David Van Reybrouck, hameren er stelselmatig op dat het negeren

van de resultaten van zo'n bevraging nefast is voor de geloofwaardigheid in de politiek in het algemeen. De regering heeft in dat opzicht zich al wat ingedekt: het gaat hier niet om een referendum waar de uitslag in procenten 'voor of tegen' zal uitgedrukt worden. Het is enkel de bedoeling om ideeën en argumenten te verzamelen. Alleen de inhoud telt, niet hoeveel mensen dit of dat zeggen. De bevraging is overigens niet alleen gericht naar de individuele burger maar ook naar het zogenaamde 'middenveld', verenigingen, organisaties, scholen, lokale besturen en het academisch milieu.

Wie wil meedoen, moet niet te lang wachten. Op 5 juni wordt de bevraging reeds afgesloten. Die termijn is nogal kort, maar dit heeft met het strakke tijdschema te maken waarmee de politici aan de slag willen. Voor hen is het een eerste stap naar de samenstelling van burgerpanels die dan met de resultaten van de bevraging aan de slag kunnen. Aan het einde van de legislatuur moet er dan een rapport klaarliggen waarmee men na de verkiezingen aan een volgende staats-hervorming kan beginnen.

Voor het hele opzet is er een miljoen euro voorzien om een grootse communicatiecampagne op te zetten. Hoeveel Belgen zullen deelnemen, is koffiedik kijken, maar het aantal deelnemers zal vast in de weegschaal gelegd worden als dit project achteraf wordt geëvalueerd. ■

Info: www.eenlandvoordetoekomst.be

“Wij zijn zeker dat nu in den ministerraad een man van de daad zit, die de Antwerpsche en de Belgische belangen verdedigen zal. Spreker hoopte dat het nageslacht Dens zal noemen neven Jan Van Ryswijck, Louis Franck, Ed Pecher nevens al de groote Antwerpsche Staatlieden”.

Antwerpse reder aan het roer van de Liberale Partij



door Nathan Lauwers, Liberas

In dit rijtje van Antwerpse liberalen is de figuur van Léon Dens (1869-1940) ietwat in de vergetelheid geraakt. Onterecht, want Dens kent een boeiende levensloop. Na een opleiding handelswetenschappen sticht hij de rederij Dens-Océan, die voor de Eerste Wereldoorlog een hoge vlucht kent. Tijdens de Eerste Wereldoorlog komt de rederij in zwaar weer terecht. Dens-Océan verliest acht van haar elf schepen, een verlies dat ze nooit volledig te boven zal komen.

Naast zijn activiteiten als maritiem ondernemer is hij politiek actief binnen de Liberale Partij: gemeenteraadslid van Antwerpen (1908-1922) en senator voor het arrondissement (1925-1940), minister van Landsverdediging (1931-1932) in de regering-Renkin I en partijvoorzitter van de Liberale Partij (1934-1936) in opvolging van Octave Dierckx. In 1917 raakt Dens gewond bij een luchtbombardement op Londen, de luchtaanval op 16 november 1940 op het Savoy hotel in diezelfde stad wordt hem echter fataal.

Maritieme handel

In de naoorlogse context ijvert Léon Dens voor een actief ingrijpen van de Belgische staat om de economische maritieme activiteiten weer aan te zwengelen. Interessant is het gegeven dat Léon Dens de Antwerpse maritieme belangen gelijkstelt met nationale belangen: zijn geboortestad is nooit ver weg in zijn denken en discours. Met betrekking tot de haven van Antwerpen benadrukt hij dat er geen sprake kan zijn van ‘politiek’. Het gemeenschappelijke economische belang primeert om de haven de belangrijkste van Europa te houden. Dens blijft zich tijdens zijn politieke carrière scharen achter het Belgische maritieme vaandel en het idee van België als een mercantiele wereld-



Léon Dens tijdens één van zijn toespraken.

macht.

Naast het stimuleren van economische ver- vaart is Léon Dens ook een sterk pleitbezorger van sociale hervormingen. Hij omschrijft de marxistische klassenstrijd als een politiek van destructie. Het liberalisme daarentegen reikt constructieve oplossingen aan door een duale eis: sociale hervormingen die de sociale vrede bewaren en economische vooruitgang. Onder zijn latere voorzitterschap neemt de Liberale Partij een nieuw en zeer sociaal-liberaal programma aan. Hierin zien we innovatieve voorstellen verschijnen zoals het verlagen van de pensioenleeftijd, het wettelijk pensioen, het inkorten van de werktijd, het toekennen van betaald verlof en het stimuleren van consumptie door een verhoging van de lonen.

Eenheid van België

Discussies rond amnestie beheersten in de periode na de Eerste Wereldoorlog het politieke debat. Vlaamse liberalen distantieerden zich van het activisme, maar probeerden tegelijkertijd een antwoord te bieden op legitieme eisen. Zo ook Léon Dens, die stelde dat hij een gulden middenweg probeerde te bewandelen

tussen extremen.

Dens moet vooral gezien worden als een compromisfiguur binnen de Liberale Partij, die op een pragmatische manier de Vlaamse emancipatorische eisen verdedigt. Zo is hij voorzitter van de Antwerpse Liberale Volksbond, een kiesvereniging die streeft naar vernederlandsing en Vlaamse emancipatie, maar later ook voorzitter van de overkoepelende organisatie de Verenigde Liberalen. In het denkkader van Dens was de emancipatiestrijd een vorm van intellectuele ontplooiing en de ontwikkeling van het Vlaamse volk. In deze context ijvert hij voor een gelijkstelling van het Frans en het Nederlands: elke burger moest kunnen aangesproken worden in de eigen moedertaal.

Met het overlijden van Léon Dens in 1940 verliezen de Vlaamsgezinden liberalen een van hun belangrijkste boegbeelden. Hij maakt de bevrijding van zijn geboortestad aan de Scheldestroom niet meer mee. ■

Dit is een ingekorte versie van het gelijknamige artikel op Liberas Stories (www.liberasstories.eu). Afbeelding: collectie Liberas.

Welke toekomst voor welke



door Annemie
Neyts-Uyttebroeck,
minister van Staat

Bij een eerste lezing trof het mij dat de auteur een veel positiever beeld oproept van de Brusselse taaltoestanden tijdens zijn kinderjaren en adolescentie dan wat ik me uit mijn kinderjaren herinner.

Uitwassen

Ongetwijfeld ligt dat aan het feit dat Sven Gatz geboren is in 1967, en ik in 1944. Hij heeft dus de meest virulente anti-Vlaamse uitwassen van vele francofonen in het algemeen en van het FDF in het bijzonder niet of nauwelijks meegemaakt. De kans lijkt me immers klein dat hij als peuter ontzet zou geweest zijn door de "Bruxellois, maître chez toi" affiches, of de "Brüssel Vlaams, ça jamaïs" posters met een geketend Manneke Pis in gestreept geel en zwart pluunje. En wellicht was de sfeer in Jette en Ganshoren waar hij opgroeide, minder rabiaat anti-Vlaams dan in het Etterbeek van FDF-voorzitter Defosset, waar ik woonde en school liep in het overigens prima Koninklijk Atheneum Etterbeek. Zo zie je maar, hoe ironisch de dobbelstenen van het leven kunnen rollen. Ik heb ooit, begin de jaren tachtig van vorige eeuw betoogd in een debat met de FDF'er Risopoulos (gewezen liberaal en overigens behoorlijk tweetalig) dat je als Nederlands sprekende Vlaming in het na-oorlogse Brussel als het ware een "exilé de l'intérieur" was. Hij heeft dat overigens niet betwist maar iets geantwoord als "oui, mais entretemps c'est vous, les Flamands qui avez gagné en Belgique". En dat is waar ook.

Oprukkend Engels

Ik heb Brussel dus zien evolueren van een aanvankelijk offensief, om niet te zeggen agressief Franssprekende stad, naar eerst een tweetalige stad (Nederlands/Frans) en nu een meertalige stad waar één taal overheerst waarvan sommigen beweren dat het Engels is.

Sven Gatz, Brussels minister voor Begroting en Meertaligheid publiceert in het Nederlands, Frans en Engels een boek waarin hij eerst de evolutie van het taalgebruik en de taalwetgeving in België en Brussel sedert het ontstaan van ons land schetst, vervolgens de huidige taaldiversiteit in Brussel aanschouwelijk maakt aan de hand van de getuigenissen van mannen en vrouwen van verschillende leeftijden en achtergronden, dan zijn overtuiging uitsprekt dat doorgedreven en veralgemeende meertaligheid de beste toekomstkansen biedt voor onze hoofdstad en haar bevolking en tot slot een aantal voorstellen formuleert om die meertaligheid te bevorderen.

De eerste stap van deze evolutie werd duidelijk vanaf de jaren tachtig van vorige eeuw toen het gebruikelijk werd om voor de private afficheage minstens 1/3de van de affiches in het Nederlands te laten aanbrengen.

Het pseudo-Engels waait u overal tegemoet, ook op officiële sites en instellingen: CityDev, ActIris; Smartmove, of nog erger, GoodMove, en dan vergeet ik Citybikes en consorten. Dat Sciensano (nog zo'n idioot acronym) zijn boodschappen uitsluitend in het Engels verspreidt; tja, en dat die overigens handige applicatie waar we onze gegevens kunnen terugvinden Itsme heet, het zijn uitingen van hoe nonchalant we met talen omspringen.

Linguïstieke nonchalance

Nu ik lucht heb kunnen geven aan mijn ergernis over zoveel linguïstieke nonchalance en onzorgvuldigheid, keer ik terug naar de basisstelling van Sven Gatz. Hij heeft absoluut gelijk wanneer hij stelt dat Brussel een stad is geworden waar meer dan honderd verschillende talen gesproken worden. Die is natuurlijk niet meer te vangen onder de hoed van traditionele tweetaligheid Nederlands/Frans. Je zou dus kunnen argumenteren dat de bestuursaalregelingen die gelden voor de Brusselse openbare instellingen hopeloos achterhaald en verouderd zijn. Daaraan koppelen sommigen de stelling dat die dan maar afgeschaft moeten worden. Sven Gatz stelt het probleem, maar gaat niet zover de rege-

lingen op te willen geven. Ook zegt hij de tweetaligheid van de ambtenaren te verkiezen boven de tweetaligheid van de diensten en ook daarin heeft hij overschot van gelijk.

Eén van mijn beste vrienden vertelde me onlangs dat in een afdeling van het UZ Brussel, met wereldfaam, nauwelijks Nederlandstalig personeel werkzaam was. Wat ben je met taalregelingen wanneer die niet worden nageleefd?

Ook vraag ik me dan steeds het volgende af: ik ben redelijk begaafd voor talen - ik spreek er vier en ben ook nog behoorlijk vertrouwd met twee bijkomende Europese talen - en, al zeg ik het zelf, mijn Engels is géén vertaald Nederlands, maar hoe moet dat met ééntalige mensen wanneer die ene taal toevallig niet echt of imitatie Engels is? En als ze geen smartphone bezitten met vertaalapplicatie? Of wordt het onvermijdelijk dat we door een fase heen moeten waarin hoofdzakelijk pidgin of koeterwaals zal worden gebrabbeld?

De kost van BHV

Daarenboven moeten we niet naïef zijn. Er liggen wel degelijk krachten op vinkenslag gretig te wachten op de eerste tekenen van Vlaamse bereidheid om de gewaarborgde vertegenwoordigingen af te zwakken of zelfs helemaal op te geven. Ik ben nog altijd van mening dat geen volk dat goed bij zijn zinnen is, in vredetijd ook maar één morzel grond of één zetel in een halfgrond afstaat. De split-

talen in België en Brussel?

sing van BHV heeft, zoals we altijd hebben voorspeld en voorgerekend, twee (zegge en schrijf twee) Vlaamse zetels in de federale Kamer van Volksvertegenwoordigers gekost. Omdat ik mild wil zijn, wil ik aannemen dat de kleine vooruitgang van de kennis van het Nederlands in de Brusselse rand, zoals die blijkt uit de laatste taalbarometer, misschien verband houdt met het feit dat de inwoners in de rand zich neerleggen bij het onomkeerbaar Vlaams karakter ervan, dat werd versterkt door de splitsing. Laten we de volgende verkiezingen van 2024 afwachten om daar beter zicht op te krijgen.

Achteruitgang

Alle recente PISA bevragingen wijzen op een voortdurende achteruitgang van geletterdheid bij de onderzochte jeugdpopulaties. Met geletterdheid wordt bedoeld de bekwaamheid om een gelezen of gehoorde tekst te begrijpen en de be-

kwaamheid om zich uit te drukken. Dergelijke klachten vind ik ook in de Franse media en in de Angelsaksische. Je zou je gaan afvragen of er misschien iets anders aan de hand is, bijvoorbeeld dat het gangbare taalgebruik van verschillende generaties zodanig is gaan verschillen, dat ze elkaar niet meer begrijpen. Of ligt de oorzaak bij de elendige veralgemening van multiple choice bevragingen en invuloefeningen waarbij jonge mensen nog nauwelijks volzinnen moeten (of mogen) gebruiken.

Tijdens mijn korte passage in de Brusselse regering in 1999/2000 (waar is de tijd?) trof het me dat de kleuterleid(st)ers zich vooral concentreerden op het begrepen worden door de kleintjes, eerder dan ze aan te moedigen om zinnig na te zeggen. Ik mag hopen dat daar verandering is in gekomen, maar ik ben niet zeker dat de verlenging van de studies in onderwijsdisciplines heeft geresulteerd in overeenkomstige verbetering van de resultaten.

ALHOEWEL,
ALHOEWEL.

Overspecialisering

Wie zich interviews met sportbeoefenaars van pakweg dertig jaar geleden herinnert, en deze vergelijkt met interviews van sportlui vandaag, zal toch niet anders kunnen dan erkennen dat er enorme vooruitgang is geboekt. Misschien is er iets grondig mis met de overspecialisering in de onderwijs- en voedkunde. Misschien is er iets grondig mis met de Shanghai-ranking van universiteiten en de PISA-onderzoeken.

Natuurlijk, men zal me verwijten dat het geen zin heeft de thermometer stuk te gooien wanneer hij hoge koorts meet. Dat weet ik ook wel, maar ik vind dat er de jongste jaren veel te nonchalant wordt omgesprongen met taal en spelling. En dat weerspiegelt zich onherroepelijk na enkele jaren in onderwijsresultaten.

Sven Gatz besluit zijn boek met tien aanbevelingen om meertaligheid te bevorderen. Het zal niet verbazen dat vele daarvan het onderwijs betreffen. Ons onderwijsstelsel wordt overbevraagd, niet in het minst door de Vlaamse parlementsleden die absoluut hun zegje willen doen over de eindtermen. Je kan je afvragen in welke mate taalbeheersing doorheen alle vakken en disciplines voldoende aandacht krijgt. Ik bedoel maar, men zou ook in een tekst over geschiedenis of aardrijkskunde aandacht moeten hebben voor spelling. Dat schijnt niet altijd het geval te zijn. Belangrijk natuurlijk is ook dat talenkennis (in het meervoud) positief en als het even kan ludiek moet benaderd worden. Maar dan moet men de leerkrachten en de leerlingen daarvoor wel de ruimte gunnen. Waarom geen dag (of halve dag) van het Frans, of het Engels, of het Darija per maand. Waarom geen dichter (of slammer of rapper) van de week, de maand etc.

Elke taal opent een nieuwe wereld, geeft toegang tot nieuwe gevoeligheden. Daarop gewezen te hebben is een grote verdienste van Sven Gatz. ■

S. Gatz, De toekomst is meertalig. Brussel als blauwdruk, wordt in het Nederlands, Frans en Engels uitgegeven bij uitgeverij Lannoo (Tielt); prijs: 19,99; 162 blz.





Het openingsdebat tussen burgemeester Elsie Sierens (Destelbergen), burgemeester en kamerlid Tania De Jonge (Ninove) en schepen en provincieraadslid Frederik Vandeput (Zonhoven), met moderator Janna Bauters. (foto Jelle Jansegers)



LVV-voorzitter Thibault Viaene leidde alles in goede banen. (foto Jelle Jansegers)

Liberaal vuur brandt lokaal

Terwijl heel wat liberale kiezers de kater trachtten weg te spoelen van de desastreuze peiling op 25 maart, waarbij de Open Vld voor het eerst onder de drempel van 10% zakte, hield het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) zijn studiedag rond lokale democratie.



door Pieter-Jan Van De Weghe

Het LVV ziet het als zijn taak om kritisch na te denken over de institutionele vraagstukken, wars van enig nationalisme. De start van zo'n denkoefening begint daarom bij het beleidsniveau dat het dichtst bij de burger staat: het lokale niveau. Niet toevallig de bevoegdheid van Vlaams

minister Bart Somers.

Het gemeentelijk niveau heeft en had immers heel wat belangrijke uitdagingen aan te pakken: de Covid vaccinatiecampagne, de opvang van Oekraïense vluchtelingen, de stilaan onhoudbare pensioenbom, broodnodige investeringen in infrastructuur...

Rol van lokaal bestuurder

Het "liberale vuur" leeft nog bij heel wat lokale mandatarissen van de Open Vld. Dat

werd erg tastbaar tijdens het openingsdebat tussen burgemeester Elsie Sierens (Destelbergen), burgemeester en kamerlid Tania De Jonge (Ninove) en schepen en provincieraadslid Frederik Vandeput (Zonhoven).

Al snel werd duidelijk dat de liberale accenten verschillend worden ingevuld. Een stedelijke context vereist andere oplossingen dan eerder landelijke gemeenten zoals Destelbergen of Zonhoven. Dit kwam vooral tot uiting wanneer de panelleden het over



Tijdens het tweede debat werd een belangrijk maar ook onderbelicht onderwerp aangesneden: de pensioenproblematiek van de gemeenten met Jan Leroy (directeur VVSG) en Luc Janssens (schepen van financiën in Kapellen). Inleider was LVV-politiek secretaris Pieter Coene. (foto Jelle Jansegers)

cameratoezicht hadden: voor de één een absoluut zoveel mogelijk te mijden vehikel, voor de ander een noodzakelijke tool om de veiligheid te garanderen.

Ook de samenstelling van het bestuur blijft voor het beleid een pertinente rol spelen: in Zonhoven kan schepen van o.m. financiën Vandepuut ruimte maken om te investeren zonder buiten de kerntaken van een lokale overheid te moeten treden, ook in het Destelbergen van burgemeester Sierens (coalitie met N-VA) kan men een puur liberaal economisch verhaal voorleggen. In Ninove, waar het 'allen samen tegen één' verhaal intussen genoegzaam gekend is, moeten meer compromissen gesloten worden.

Tot slot kon ook de coronacrisis en Oekraïne-crisis niet ontbreken in de aangesneden onderwerpen. Het lokaal niveau (en ja, zelfs de provincie) heeft zich intussen tot twee

maal toe bewezen wendbaar te zijn en vooral 'hands-on'. De informatiedoorstroming en uitwerking vanuit het Vlaamse niveau is daarentegen tot tweemaal toe ontoereikend en vooral te traag gebleken, waardoor de lokale besturen met veel vraagtekens bleven zitten. Maar de lokale besturen hebben zich bereid geacht om snel en efficiënt de crisissen aan te pakken. Het bestuur dat het dichtst bij de burger staat en zo meer voeling heeft met de realiteit, voelt voor de panelleden dan ook nog steeds aan als het "meest efficiënt werkende niveau."

Open Vld zit Vlaams en Federaal in de verdrukking, maar kan op heel wat sterke lokale besturen rekenen. Het merendeel van die lokale besturen focussen in hun beleid op aloude liberale recepten: sluitende begrotingen en lastenverlagingen waar mogelijk. Volgens de debaters komen die versnippe-

rende lokale overwinningen op nationaal niveau niet uit de verf. Open Vld moet terug naar de kern van haar oorsprong.

Lokale pensioenbom

Tijdens het tweede debat werd een belangrijk maar ook onderbelicht onderwerp aangesneden: de pensioenproblematiek van de gemeenten. Jan Leroy (directeur VVSG) en Luc Janssens (schepen van financiën in Kapellen) gingen hierover in gesprek.

Jan Leroy startte het debat met een korte, heldere presentatie over het pensioensysteem van de gemeenten. De Belgische gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de betaling van de pensioenen van hun gepensioneerde statutaire ambtenaren. Gemeenten dienen zich hiervoor aan te sluiten bij het gesolidariseerd pensioenfonds. De bijdrage die de gemeenten hiervoor betalen is in functie van de loonlast van de huidige statutaire ambtenaren.

De jongste jaren zijn de pensioenuitgaven van de Vlaamse gemeenten sterk gestegen: gemiddeld 5,86% per jaar, terwijl de bijdrage uit het gemeentefonds met slechts 3,5% steeg. Er is dus duidelijk sprake van een koekoekseffect.



Na de lunch ontving het LVV Vlaams minister Bart Somers voor een gesprek over diens beleid, met professor emeritus Filip De Rynck (UGent).





→ Een sluitende oplossing van dit probleem is niet meteen te zien aan de horizon; volgens Jan Leroy lijkt een bijkomende subsidie vanuit de Vlaamse overheid haast onvermijdelijk. Luc Janssens bevestigde het discours van Jan Leroy en schuwde de grote woorden niet. “Je moet geen grote wiskundige zijn om de getoonde grafieken te begrijpen en je ziet onmiddellijk dat dit niet goed is. Dit is een ramp maar veel mensen zijn hier niet van op de hoogte.” Het gewijzigde personeelsbeleid van veel gemeenten -meer contractanten aannemen en minder statutairen- heeft ervoor gezorgd dat de situatie quasi onhoudbaar geworden is. Ook hij ziet niet direct een oplossing.

Fileren van lokale staatshervorming

Na de lunch ontving het LVV minister Bart Somers voor een gesprek over diens beleid, met professor emeritus Filip De Rynck (UGent). Ze fileerden de grote openstaande werven: de fusie van de gemeenten, de nieuwe regiovorming en de rol van lokale politieke partijen.

Somers haalde in zijn inleidende boodschap het werk van Benjamin Barber aan. “If mayors ruled the world”, en dat werd duidelijk in zijn betoog.

Een fusie van gemeenten is in de ogen van Bart Somers onvermijdelijk. In zijn ideale wereld zou het Vlaamse niveau zelfs kunnen verdampen. De gemeenten en steden zijn volgens Somers het beleidsniveau van de toekomst. Professor De Rynck trad hem hier bij: “Ministers in de Vlaamse regering geven zichzelf de titel van minister, maar op mondiaal niveau zijn het eerder schepenen.” Een ideale schaal bestaat volgens de academische literatuur evenwel niet. Ook blijken fusies geen middel tot sanering van de financiën, wat in de praktijk een vaak aangehaald argument blijkt. De efficiëntie moet men dus niet in financiële termen uitdrukken, maar eerder in slagkracht en een stij-

ging van de expertise.

Over de vaak gehoorde slagzin: “hoe dichterbij de burger, hoe democratischer” waren de beide heren het opvallend eens. Een grotere schaal van de stad maakt het beleid volgens de debaters juist democratischer. De slagkracht verhoogt en de planlast wordt meer behapbaar. Het is wat men noemt de paradox van de democratie.

De kritiek dat de regiovorming enkel zal leiden tot een extra bestuursniveau wuifde de minister snel weg. Toch is het maar de vraag of dit kan zorgen voor een wezenlijke verandering op bestuurlijk of financieel vlak. Zeker nu blijkt dat Mechelen en Boortmeerbeek, die een fusie onderzoeken, in verschillende regio's liggen.

Het fusieverhaal blijkt nog te vaak een koe-handel. Met een minder politiek ideologische insteek, maar des te meer met een financiële component (fuserende gemeenten krijgen een financiële tegemoetkoming).

Professor De Rynck bracht nog andere pertinente vragen aan het licht. Hoe professionaliseer je de werking van een gemeenteraad bijvoorbeeld?

Intercommunales onder vergrootglas

De studiedag werd afgesloten met een gesprek over intercommunales. Twee interessante sprekers traden hiervoor in de arena: Marie De Cock (doctoreerde over dit thema aan de Universiteit Hasselt) en Christophe Peeters (decennialange ervaring in verscheidene strategische intercommunales).

De debaters probeerden de intercommunale vanuit verschillende invalshoeken tegen het licht te houden. Voornamelijk het statuut van de mandataris werd duchtig gefileerd. Daarnaast vinden Dorpsstraat en geopolitiek elkaar op de elektriciteitsfactuur: er werd gezocht naar mogelijke hefboomen voor intercommunales om energie betaalbaar te houden. ■





Op 21 maart 2022 vond de vierde Karel Poma-lezing plaats in Antwerpen. Het initiatief gesteund door het LVV, werd ook nu weer gedragen door vijftien verenigingen met diverse achtergrond die zich verbonden weten met de persoon en de waarden van Karel Poma.

Pleidooi voor culturele verlichting



door Peter Laroy,
directeur van Liberas

De opeenvolgende sprekers verbeeldden het humanisme en Poma's inzet voor de liberale waarden van de Verlichting.

De lezing vond plaats in zaal AthenA van het Koninklijk Atheneum in Antwerpen. Om meerdere redenen was dit een goede locatie, aldus directeur Karin Heremans in haar verwelcoming. Poma liep er net zoals veel andere belangrijke figuren uit de vrijzinnige, humanistische en liberale beweging school en bleef de rest van zijn leven geëngageerd voor het instituut. Gert De Nutte, coördinator van het Humanistisch Verbond, bracht een uitgebreide reflectie op de inzet van Poma voor cultuur en legde bruggetjes naar het heden met beschouwingen over thema's zoals cultuurbeleid, de rol van kunst en cultuur in crisistijd en de situatie in Oekraïne. De verbinding met het voorlezen van poëzie door de Belgisch-Bulgarse dichter

teres Maja Panajotova was meteen gelegd. Maar de volledige aandacht ging uiteraard naar hoofdgast Jan Raes (foto). Bouwend op tonnen internationale ervaring en gestoeld op een indrukwekkende carrière in de culturele wereld bracht Raes op een heel rustige en beklivende wijze zijn lezing getiteld 'Tussen canon en improvisatie. Tussen tra-



ditie en verbeelding. Notities voor een culturele verlichting.' Vier prikkelende thema's vormden de bouwstenen voor zijn discours: media, draagvlak en missie; Europa willen ontmoeten; familie kies je niet; Beethoven en Coltrane.

Verrassend en origineel wisselde Raes zijn stellingen en ideeën af met muziek uit zijn persoonlijke platencollectie, door hem zelf op een platenspeler gelegd op het podium. Het waren muzikale rustpunten die uitnodigden tot reflectie, van Stromae over een stukje klassiek tot Ella Fitzgerald en The Doors. Het pleidooi voor kunst en cultuur als middel om ons te helpen om anders naar de dingen te kijken zette Raes met volle glans neer. Het leverde hem een lang applaus op als slot van een heel geslaagde vierde Karel Poma-lezing. ■

De tekst van de vierde Karel Poma-lezing is als boek verschenen bij Humanistisch Verbond en ASP/VUBPress (ISBN 978 9461 17330 0).



De oorlog in Oekraïne werpt met de dag een schriller licht op de rol van Hongarije. Of liever, van de Fideszpartij en de langlopende eerste minister, "Victator" Viktor Orbán met zijn oligarchen.

De mol in de Europese Unie



door Lukas De Vos

Voor de Hongaren in de diaspora zijn weinig opgezet met het geflikflooï tussen Orbán, Marine Le Pen en Vladimir Poetin. In de Daily News Hungary (6 april) stoot ik op een onbewerkte lezersbrief van geneeskundig stralingsdeskundige Joe Szabo uit Budaörs (Wudersch), een voorstadje van de hoofdstad Boedapest. Hij moest als kind mee uitwijken naar Canada. Hij vraagt zich af of alle Hongaren uit 1956 dood zijn, en beklagt de huidige generatie "wier leider in bed ligt bij Poetin". Hij sluit af met een symbolisch gebaar: "The Z in my name is now embarrassing, especially since it is a symbol of the Russian invasion of Ukraine". Was getekend: "Joe Sabo (until recently Szabó)".

Geroofd land

Hij is niet de enige. De Russische 'ijzeren hiel' (naar de gelukkige titel van Jack Londons dystopie uit 1908, die het verstikkend bewind en onderdrukking van de burgers door trusts, roofbaronnen en een huurlingenleger aanklaagt) vertrapt al sinds de "bevrijding" in februari 1945 het land dat voor 60% verwoest werd. Natuurlijk maakte het Rode Leger een eind aan het gruwelijk optreden van de fascistische Pijlkruisers (Nyilaskeresztes Párt) tegen de joodse en Roma-minderheden (vandaag gebruiken uiterst rechtse militieleden van de – nu verboden – Jobbik-militie Magyar Gárda - nog altijd hun kenteken). Het anti-Duitse gevoel was toen al aangewakkerd en uitgebreid tot een veel vroegere geschiedenis. De ouders van Szabó werden al met de nek aangekeken omdat ze Duits bloed in de aderen hadden. In de achttiende eeuw werden nogal wat Duitstalige kolonis-

ten naar Oost-Europa gestuurd om een dam op te werpen tegen het Ottomaanse rijk. Dat werd Szabó's ook fataal. De Russen stuurden de toen zestienjarige naar een werk-kamp en verdween in de Siberische Nacht und Nebel. In 1956 was het weer van dattum, de Hongaarse opstand werd bloedig neergeslagen. De Szabó's dikten alleen de vluchtelingenstroom naar het Westen aan.

Stembrieven op het stort

Maar dat vandaag ruim een kwart van alle Hongaren buitengaats leeft, heeft vooral te maken met de opheffing van het Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk, dat in de Grote Oorlog aan de verkeerde kant stond. Het Verdrag van Trianon (4 juni 1920) was onverbiddelijk. Hongarije verloor niet alleen zijn oorlogsvloot. 72% van zijn grondgebied ging naar Roemenië, Kroatië, Servië, Slowakije en zelfs Oostenrijk. Eén op drie viel buiten de grenzen. Tot vandaag een onverwerkt trauma. Orbán reageerde op die frustratie door al die Hongaarse minderheden in verloren gebieden een Hongaars paspoort toe te kennen, pensioenrechten en stemrecht. Zij krijgen het voorrecht per brief te mogen stemmen, wat vluchtelingen na WO II niet mogen doen, zij moeten zich aanbieden bij ambassade of consulaat. En daar loopt het wel eens mis, blijktens de laatste verkiezingen begin april. In Târgu Mures, Roemenië, werd op een stort



Marine Le Pen en Viktor Orbán: ze kreeg door bemiddeling van de Hongaarse premier Russisch geld voor haar campagne in 2014.



De Hongaars premier Viktor Orbán won de verkiezingen. Hij kreeg alleen felicitaties van de Russische president Poetin.

een goeddeels verbrand pakket met geldige stembrieven teruggevonden, vooral voor het oppositiekartel en voor Mi Hazánk, een zo mogelijk nog rechtser afscheiding van Jobbik. De Hongaarse consul in Csikszereda (Miercurea Ciuc), László Tóth, geeft nog altijd niet thuis, hij is druk bezig met dringender zaken.

Pers gemuilkorfd

En zo kan de oligarchie van Orbán ongestoord doorgaan met de volgende stap in de uitkleding van de rechtsstaat: de hervorming van de gerechtelijke besluitvorming afwerken naar de inzichten van Fidesz. Eerder zijn al de grondwet aangepast en de bevoegdheden van het Hooggerechtshof fors beknot. De pers is gemuilkorfd, meestal door gedwongen uitverkoop aan bevriende oligarchen. De media zijn aan banden gelegd: de laatste vrije radio Klubrádió verloor zijn uitzendrecht in 2021, en is nu heropgestart als regeringstrouwe zender; de kritische websites Origo.hu en Index.hu werden opgekocht door Orbángetrouwen: Origo in 2017 door György Matolcsy, gouverneur van de Nationale Bank, die in 2019 door het Hooggerechtshof beschuldigd werd van misbruik van overheidsmiddelen maar niet vervolgd werd;

Miklós Vaszily, een ondernemer-stroman voor Hongarijes rijkste oligarch en jeugd-vriend van Orbán, Lóriné Mészáros, kocht Index en ontsloeg hoofdredacteur Szabolcs Dull. De universiteiten genationaliseerd, de schoolprogramma's uitgetekend op maat van Fidesz' nationalistische filosofie, ngo's uitgewezen, en alle gemeenten vrijwel op droog zaad gezet als ze door tegenstanders geleid worden.

Europa jennen

Intussen blijft Orbán de Europese Unie jennen. Daags nadat Ursula von der Leyen liet weten dat de sinds drie jaar geëiste uitvoering van Artikel 7 (voor inbreuken op de rechtsstaat met mogelijk verlies van stemrecht en vooral inhouding van Europese subsidies, tot 45 miljard tot 2027), blafte Orbán al terug. Hij zei onomwonden dat hij, tegen alle Europese afspraken in, zijn goedkope gas en olie uit Rusland zal betalen in roebels, zoals Poetin eist. En meteen riep hij de ambassadeur van Oekraïne Ljoebov Nepop op het matje, het land had hem geschoffeerd.

De energiesector geeft immers zowat de enige economische hendel die Rusland pijn kan doen. Duitsland weigert de aanvoerlijn Nordstream 2 te openen, Poetin geeft toe dat hij zich meer op de Aziatische (zeg maar Chinese en Indiase) afzetmarkt gaat richten, maar dat de infrastructuur daartoe nog lang niet aangelegd is. Maar Orbán vindt in eigen vlees snijden onaanvaardbaar. Het zou hem populariteit kosten natuurlijk, reden waarom hij in februari dit jaar nog een "voordelig langjarig" contract heeft gesloten met Gazprom. En ook de kerncentrale Paks II, waar Russische firma's twee bijkomende reactoren gaan bouwen, zal doorgaan. Met Russische leningen, dat wel.

Zijn afkeer van de Oekraïense leider Zelenski is navenant. Nog maar pas had Fidesz een absolute meerderheid in het parlement behaald, of hij haalde al snoevend uit naar al zijn vijanden (en vergat dan nog al die homo's): de Brusselse bureaucraten, het rijk van (zijn voormalige weldoener en filantroop) Soros, de internationale media, "en zelfs de president van Oekraïne". Die hij een "joodse lolbroek" noemde, "een acteur in een soap opera". Zelenski had de euvele moed gehad Hongarije op te roepen om partij te kiezen tussen Moskou en de rest van de wereld. En



Verkiezingen in Hongarije. Wat zijn ze waard? In Roemenië werd op een stort een goeddeels verbrand pakket met geldige stembrieven van Hongaren die in het buitenland per brief hadden gestemd, teruggevonden.

terloops de vernietiging van Marioepol te linken aan de moordpartij op 15.000 joden (1939) in Botsjnia (Boetsja zou snel volgen). Ambassadeur Nepop had eraan toegevoegd dat "Hongarije het volgende doelwit zal zijn, Poetin gaat niet stoppen". Een belediging, kreet buitenlandminister Péter Szijjártó, "wij gaan geen leveringen van wapens doorlaten en geen energysancties goedkeuren".

Gelukwensen van Poetin

Zo werpt Orbán zich op als vreedstichter. Hij beschuldigde de oppositie ervan mee te heulen met de NAVO en Hongaarse soldaten naar het Oekraïense front te willen sturen. De arme lijsttrekker van Eenheid voor Hongarije, Péter Márki-Zay (in eigen district weggestemd), had dat nooit beweerd. Toch geloofden 60% van de kiesgerechtigden die nepbeschuldiging, meldt Dimenzió Media Foundation HVG. Regeringspropaganda. Zo staat Orbán op een goed blaadje bij Poetin, de enige die hem ook opvallend gelukwenste met zijn zege.

Logisch, want dankzij Poetin kon hij zijn verkiezingskas spijzen, en in het verlengde Le Pens presidentsambities kracht bijzetten. Het was dan wel sneu dat de Russische geheime dienst net eind maart Szijjártó's ministerie (BZ en Handel) in Boedapest gehackt

had om vertrouwelijke informatie van EU en NAVO in te kijken. Even naar was de onthulling door Free Press Hungary (31 maart) dat Fidesz driemaal meer aan kiespropaganda had uitgegeven dan wettelijk toegelaten: 3,9 miljard forint (10,4 miljoen euro, waarvan 1 miljard overheidsinbreng) ipv 1,8 miljard. Van een onderzoek geen spoor.

Geld voor Le Pen

Orbán bemiddelde dus voor de verkiezingscampagne van zijn bondgenote Marine Le Pen. Zij kreeg in 2014 10,9 miljoen van de Moskouse First Czech-Russian Bank, die bankroet ging en nu door de FSB wordt gerund. De lening is herschikt tot 2028. Dit jaar maakte Mészáros' MKB-bank bijna evenveel vrij. Nu, Frankrijk (Areva) én Duitsland (Siemens, Bauer) hebben zelf boter op het hoofd. Denktank Evropské Hodnoty zocht in 2021 hun aandeel uit bij de bouw van Paks II onder Russisch toezicht. Eerder viseerde een studie van DGAPKompakt (2016) de elektriciteitsgroep MOL viseert. MOL heeft 40% aandelen van de offshore groep MET, met zetel in Zwitserland. Daarin zit István Garancsi namens Orbán, en de Rus Ilya Troebnikov, l'oeil de Moscou. Als die uit de biecht klappt, zit Orbán in nauwe schoentjes. Chantage bepaalt sterk zijn politieke koers. ■

Het geld is op

Het geld van onze overheden is op. Na de bankencrisis van 2008-2009, corona en de oorlog in Oekraïne zit het totale overheidstekort op 5% BBP, de schuld bedraagt tegen de 110% BBP. Het overheidsbeslag van meer dan 55% BBP is zeer hoog, de fiscale druk ligt boven de 50% en de tewerkstellingsgraad is laag maar uiteenlopend (federaal: 70,3%; Vlaanderen: 75,1%; Wallonië: 64,7%; Brussel: 61,5%).



door Prof. Herman Matthijs
(VUB & UGent)

Werken wordt niet echt fiscaal beloond. Op basis van de fiscale schijven 2022 valt de belastingplichtige tot en met 13.870 euro per jaar in de 25%-grens van de personenbelasting. Tot en met 24.480 euro in de 40%-grens, daarna tot en met 42.370 euro in de 45%-grens, en één eurocent verder reeds in de 50%-schijf. Door belastingvrije som van 9.370 euro en de vele aftrekposten brengt deze 25% grens voor de fiscus niet veel op. Uiteraard moet men van deze bedragen de parafiscaliteit van de werknemer van hun verdiensten aftrekken. Verder bestaat er een ellenlange lijst met uitzonderingen, aftrekposten, vrijstellingen en verminderingen. De optelsom bevat tientallen miljarden euro's.

Taks shift

De invoering van een meerwaarde- en een vermogensbelasting is een populair thema uit de marxistische economie. Alleen vertellen de aanhangers hiervan er niet bij dat in geen enkel land zo'n marxistisch model tot welvaart of vrijheid heeft geleid! De Belgen betalen al aardig wat taksen op hun vermogens (bijv. roerende- en onroerende voorheffing, registratierechten, erfenisrechten, schenkingstaksen, beurstaksen enz.). Evenwel, indien men een meerwaarde wil invoeren, moet men ook de minwaarde invoeren. Dat zou betekenen dat de verkoop

met verlies van roerende- en/of onroerende goederen ook kan ingebracht worden op een belastingaangifte. Dat zou wel eens voor de schatkist tot onaangename verrassingen kunnen leiden.

Bij eco-fiscalisten is er veel aandacht voor milieutaksen (bijv. hoge btw en accijnzen op olie, gas en elektriciteit). Door de Oekraïne-oorlog kan de regering niets anders dan de indirecte taksen op energie te verlagen omdat de koopkracht te fel wordt aangetast door hoge prijzen. Zo botsen milieutaksen met de maatschappelijke realiteit.

Oplossing is een taks shift om de belasting op arbeid te verminderen. Dit kan door minder schijven, met nog enkel een laag en een hoog tarief. De 50%-schijf dient verhoogd van de huidige 42.370,01 euro naar minstens 100.000 euro. De Hoge Raad voor Financiën berekende in zijn rapport van 2020 dat een fiscale ingreep van 2,5% BBP kan leiden tot een vlaktaks van 29%. Een dergelijk plan zou moeten gaan over 2% BBP (ongeveer 10 miljard euro). Dit is positief voor de tewerkstellingsgraad: bereiken we de 80% van Nederland en Zweden dan zijn de budgettaire problemen al voor de helft opgelost.

Hoe moet zo'n taks shift betaald worden? Ten eerste moeten de fiscale uitgaven opgepoetst worden. Ook zijn wij een land met lagere indirecte taksen. Door de lagere indirecte taksen moet er voor gekozen worden het laagste btw-tarief te verhogen van 6% naar 8%. Het tarief van 12% kan naar 8%. Dat is ook een fiscale vereenvoudiging. De

administratieve kost van het huidige fiscale model is immers veel te hoog.

Handhaven

De handhaving dan. Indien men de huidige al meer dan complexe regels ernstig toepast en controleert, zou dat zeker 1 miljard euro opbrengen. Een andere bron om de 10 miljard euro te betalen is besparen op de uitgaven. Het reeds vermelde hoge overheidsbeslag moet dringend naar beneden. Een inspanning van 4 miljard euro op de uitgaven, of 0,80% BBP moet haalbaar zijn.

Een grondige fiscale hervorming is nodig. Maar we zijn reeds in de tweede helft van de legislatuur en de vraag rijst of de politieke partijen elkaar nog iets willen gunnen. De verkiezingen van mei 2024 naderen. De federale verkiezingen kunnen vervroegd worden. Maar welke partij durft het aan om in mei 2024 drie verkiezingen op één dag te houden en dan vijf maanden later terug in de electorale arena te moeten voor de lokale stembusslag, met in Vlaanderen geen opkomstplicht meer? Door mogelijke vervroegde federale verkiezingen in 2023, gaat de animo voor een fiscale hervorming alleen maar opschuiven naar de volgende regering. Dus rijst de vraag: komt er nog een fiscale hervorming in 2023-24 of wordt dit dossier doorgeschoven naar de volgende bewindsploeg?

Intussen blijven de economie en de werkende Belgen wachten op de meer dan noodzakelijke fiscale hervorming. ■